

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 7.11.2024 työryhmän arvioimaan korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusosoikeuden kokoonpanosääntelyn muutostarpeita sekä seurantaryhmän seuraamaan, tukemaan ja arvioimaan työryhmän työtä. Työ- ja seurantaryhmien toimikausi päättyi 19.6.2025.

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusosoikeuden päätösvaltaisia kokoonpanoja koskevan voimassa olevan sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja toimivuutta; arvioida oikeusturvan toteutumisen sekä hallintolainkäytön sujuvoittamisen ja oikeudenkäyntimenettelyjen nopeuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisia kokoonpanoja lainkäyttöasioiden käsittelyssä näissä tuomioistuimissa; arvioida, missä laissa näiden tuomioistuinten päätösvaltaisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säännellä, sekä tehdä tarvittavat ehdotukset näitä tuomioistuimia koskevien kokoonpanosäännösten tarkistamiseksi. Työryhmän tuli myös valmistella tehtävänsä mukaiset lainsäädännön muutosehdotukset ja laatia mietintönsä hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan muutoksia korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettuun lakiin (1265/2006), oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019, jäljempänä HOL), Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta annettuun lakiin (547/1994), oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annettuun lakiin (677/2016), tuomioistuinlakiin (673/2016) ja lastensuojelulakiin (417/2007). Lisäksi työryhmä ehdottaa, että hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevan sääntelyn HOL:iin sisällyttämisen myötä hallinto-oikeuslaki (430/1999) kumottaisiin.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (2023) mukaan oikeusvaltion ytimessä on kansalaisten luottamus oikeudenmukaisesti toimivaan yhteiskuntaan ja oikeusjärjestelmään. Suomalaista oikeusvaltiota ja demokratiaa vahvistetaan. Tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa oikeusprosesseja samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Keinona on muun muassa kokoonpanojen tarkoituksenmukaisuuden arvioiminen.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimien) ja vakuutuslaitosten kokoonpanosääntelyä ajantasaistetaan niiden lainkäyttötoiminnan sujuvoittamiseksi ja oikeudenkäyntimenettelyjen nopeuttamiseksi. Sääntelyä uudistetaan siten, että se nykyistä johdonmukaisemmin ja tehokkaammin edistää oikeusturvaa ja sen oikea-aikaista ja viivytyksetöntä toteutumista sanotuissa hallintotuomioistuimissa kaikissa tilanteissa. Oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen kannalta on keskeistä varmistua siitä, että tuomioistuinten ratkaisukokoonpanot ovat kulloinkin käsiteltävän asian kannalta tarkoituksenmukaisia.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/18068/2023.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö, PL 25, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/18068/2023. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM045:00/2023). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasystistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Lausunnonantajia pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota lausuntopyynnön lopussa oleviin organisaatiokohtaisiin kannanottoopyyntöihin.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 10.11.2025.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat:

lainsäädäntöneuvos Jasmin Heiskanen, sähköpostiosoite etunimi.sukunimi(at)gov.fi,
puh. 0295 150 216

erityisasiantuntija Elina Immonen, sähköpostiosoite etunimi.i.sukunimi(at)gov.fi, puh. 0295
150 189

Linkit

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-513-5> - Työryhmän mietintö

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM045:00/2023> - Hankesivut (suomeksi)

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM045:00/2023> - Projektsidor (på svenska)

Liitteet:

[Översättning av betänkandet.pdf](#) - Översättning av betänkandet

Kaikille lausunnonantajille yhteiset kysymykset

Lausunnonantajia pyydetään arvioimaan seuraavia kysymyksiä ottaen erityisesti huomioon tavoite varmistaa hallintolainkäytön sujuvuus ja asioiden käsittely ilman aiheetonta viivytystä perustuslain (731/1999) 21 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tätä silmällä pitäen lausunnonantajia pyydetään arvioimaan erityisesti sitä, onko joitakin asioita mahdollista säätää käsiteltäväksi ehdotettua kevyemmässä kokoonpanossa.

Korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetuista korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanoja koskevan säätelyn muutoksista.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: voitaisiinko valituslupahakemuksia käsitellä näkemyksenne mukaan mietinnössä ehdotettua laajemmin kahden jäsenen kokoonpanossa?

Hallinto-oikeuksien kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevasta säätelystä.

Näkemyksenne julkisia maksuja ja hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia koskevista kokoonpanosäätelyehdotuksista (ehdotettu HOL 5 f §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti).

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne väestötietoja sekä etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta, lukioita ja varhaiskasvatusta koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne asian käsittelyn päättävien ratkaisujen tekemisestä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä.

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja

C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, jotka nyt ehdotetun perusteella käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa kolmen lainoppineen jäsenen peruskokoonpanossa, käsitellä näkemyksenne mukaan kaksi- tai yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, joita nyt ehdotetaan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa (ehdotettu HOL 5 e §), käsitellä näkemyksenne mukaan yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Muut huomionne kokoonpanojen ehdotetusta laajuudesta hallinto-oikeudessa (ehdotetut HOL 5 b–5 f §).

Näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuden vahvennettuja kokoonpanoja koskevasta sääntelystä (ehdotetut HOL 5 i–5 l §).

Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutoksista.

Vakuutusosoikeuden kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista vakuutusosoikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

Muut huomiot

Liittyykö korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusosoikeuden kokoonpanosäännöksiin näkemyksenne mukaan muita kuin luonnoksessa esillä olevia muutostarpeita?

Muut huomionne työryhmämietinnöstä, mukaan lukien ehdotusten vaikutukset oikeusturvaan sekä ehdotusten taloudelliset vaikutukset.

Organisaatiokohtaiset kohdennetut kysymykset

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö

Ministeriöitä pyydetään yksilöimään valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslakiin.

Ministeriöitä pyydetään ilmoittamaan valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevista hallinto-oikeuden kokoonpanoa koskevista erityissäännöksistä.

Vaasan hallinto-oikeus

Vaasan hallinto-oikeutta pyydetään arvioimaan luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä koskevaa ehdotettua sääntelyä (erityisesti ehdotetut HOL 5 d ja 5 g §) hallinto-oikeuslain soveltamiskokemusten perusteella.

Yleiset tuomioistuimet

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

Immonen Elina
Oikeusministeriö

Heiskanen Jasmin
Oikeusministeriö